

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Instytut Historii WHiDK

Kierunek:

Historia

Specjalność:

Europa Wschodnia

Poziom:

studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Wstęp do historii kultury Słowiańszczyzny Wschodniej
(Introduction to the history of East Slavic culture)

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot specjalnościowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok I, semestr letni

Wymiar:

wykład: 30 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 1

Forma zaliczenia:

wykład: zaliczenie z oceną

Prowadzący:

wykład: mgr Magdalena Lejman;

Koordynator sylabusu:

mgr Magdalena Lejman

Sylabus dostępny w ramach:

- [Wstęp do historii kultury Słowiańszczyzny Wschodniej](#) [na kierunku:] [Europa Wschodnia](#) (H_EW), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr letni
  - [prowadzący wykład:30h/zo/1ECTS]: mgr Magdalena Lejman;

Wymagania wstępne:

Ogólna wiedza humanistyczna z zakresu programu liceum ogólnokształcącego.

Cele:

Celem zajęć jest ogólne zapoznanie studentów historii z tematyką kultury ludowej Słowiańszczyzny

wschodniej, omówienie podstawowych konceptów i konstant kultury rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej oraz wskazanie zasadniczych różnic w funkcjonowaniu analogicznych konceptów i konstant na Słowiańszczyźnie wschodniej i w Polsce.

Treści kształcenia:

Związły kurs dotyczący podstawowych konstant, konceptów i fenomenów kultury rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej, prowadzony z perspektywy semiotyki kultury i antropologii kultury. 1. Podstawowe wiadomości o językach wschodniosłowiańskich, ich historii i rozwoju (1 para zajęć).

2. Pojęcia Rus', Rossija, russkij, rossijskij, Białorus', Ukraina. Historia społeczna Rusi, Rosji, Ukrainy i Białorusi a etymologia pojęć. Semantyka i etymologia innych podstawowych pojęć konstytuujących świadomość (mir) i ich konsekwencje we wschodniosłowiańskim zaprogramowaniu kulturowym (2 pary zajęć).

3. Przestrzeń i kompleks znaczeń pokonywania przestrzeni w kulturach wschodniosłowiańskich; kategoria podwigu, jej implikacje i projekcje w klasycznej, dwudziestowiecznej i współczesnej kulturze Słowiańszczyzny wschodniej (1 para zajęć).

4. Geneza, znaczenie antropologiczne rdzenia *rod; *rod i kategorie kultury rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej oraz specyfika bohaterów kultury ludowej (1 para zajęć).

5. Iwan-durak jako figura kultury ludowej i figura narracyjna. Projekcje w klasycznej, dwudziestowiecznej i współczesnej kulturze Słowiańszczyzny wschodniej (1 para zajęć).

6. Tradycyjne schematy narracyjne kultur wschodniosłowiańskich. Bajka magiczna. Mit. Utopia (2 pary zajęć).

7. Wschodniosłowiańska religijność ludowa i magia ludowa. Podstawowe kategorie wschodniosłowiańskiej religijności ludowej (Mat'-syra ziemia i Bogomatier', ikony, duchownyje stichi). Współczesna kondycja magii ludowej jako konsekwencja wysokiego stopnia oralności kultury, sowietyzacji i desowietyzacji kultury (2 pary zajęć).

8. Kategoria zagoworu (zamowy) i kategoria modlitwy. Relacje wzajemne w historii i współczesności Słowiańszczyzny wschodniej (1 para zajęć).

9. Semiotyka miast. Semiotyczne i hermeneutyczne odczytanie przestrzeni najważniejszych miast wschodniosłowiańskich (Moskwa, St. Petersburg, Kijów). Sacrum epoki radzieckiej i sacrum współczesne w przestrzeni miejskiej (2 pary zajęć)

10. Opozycja Moskwa-Petersburg i koncepcja Moskwy – trzeciego Rzymu: tło historyczne i opis semiotyczny; przegląd projekcji w rosyjskiej kulturze klasycznej, dwudziestowiecznej i współczesnej (2 pary zajęć). 1. Podstawowe wiadomości o językach wschodniosłowiańskich, ich historii i rozwoju (1 para zajęć).

2. Pojęcia Rus', Rossija, russkij, rossijskij, Białorus', Ukraina. Historia społeczna Rusi, Rosji, Ukrainy i Białorusi a etymologia pojęć. Semantyka i etymologia innych podstawowych pojęć konstytuujących świadomość (mir) i ich konsekwencje we wschodniosłowiańskim zaprogramowaniu kulturowym (2 pary

zajęć).

3. Przestrzeń i kompleks znaczeń pokonywania przestrzeni w kulturach wschodniosłowiańskich; kategoria podwigu, jej implikacje i projekcje w klasycznej, dwudziestowiecznej i współczesnej kulturze Słowiańszczyzny wschodniej (1 para zajęć).

4. Geneza, znaczenie antropologiczne rdzenia *rod; *rod i kategorie kultury rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej oraz specyfika bohaterów kultury ludowej (1 para zajęć).

5. Iwan-durak jako figura kultury ludowej i figura narracyjna. Projekcje w klasycznej, dwudziestowiecznej i współczesnej kulturze Słowiańszczyzny wschodniej (1 para zajęć).

6. Tradycyjne schematy narracyjne kultur wschodniosłowiańskich. Bajka magiczna. Mit. Utopia (2 pary zajęć).

7. Wschodniosłowiańska religijność ludowa i magia ludowa. Podstawowe kategorie wschodniosłowiańskiej religijności ludowej (Mat'-syra ziemia i Bogomatier', ikony, duchownyje stichi). Współczesna kondycja magii ludowej jako konsekwencja wysokiego stopnia oralności kultury, sowietyzacji i desowietyzacji kultury (2 pary zajęć).

8. Kategoria zagoworu (zamowy) i kategoria modlitwy. Relacje wzajemne w historii i współczesności Słowiańszczyzny wschodniej (1 para zajęć).

9. Semiotyka miast. Semiotyczne i hermeneutyczne odczytanie przestrzeni najważniejszych miast wschodniosłowiańskich (Moskwa, St. Petersburg, Kijów). Sacrum epoki radzieckiej i sacrum współczesne w przestrzeni miejskiej (2 pary zajęć)

10. Opozycja Moskwa-Petersburg i koncepcja Moskwy – trzeciego Rzymu: tło historyczne i opis semiotyczny; przegląd projekcji w rosyjskiej kulturze klasycznej, dwudziestowiecznej i współczesnej (2 pary zajęć).

Efekty kształcenia:

Po ukończeniu kursu student:

- ma wiedzę o podstawowych konstantach, conceptach i fenomenach kultur Słowiańszczyzny wschodniej odróżniających je od kultury polskiej (S_W01, S_W02, S_W03, S_W05);
- potrafi wskazać różnice w sposobie funkcjonowania analogicznych conceptów i konstant kultur słowiańskiego Wschodu oraz kultury polskiej (S_U02);
- jest przygotowany do rozwiązywania podstawowych dylematów wynikających z odmienności kultury polskiej i kultur wschodniosłowiańskich (S_K01).

Metody i narzędzia dydaktyczne:

Wykład konwersatoryjny.

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Do uzyskania zaliczenia pierwszego semestru niezbędna jest obecność na zajęciach (w zgodzie z zasadami panującymi na UPJPII) oraz znajomość omawianych tekstów. W drugim semestrze – poza wymienionymi elementami – konieczne jest napisanie otwartego testu sprawdzającego. Na teście spośród 6 zaproponowanych zagadnień podsumowujących tematykę zajęć student wybiera 3 i dokonuje swobodnej wypowiedzi pisemnej. Wypowiedź na każdy z wybranych tematów oceniana jest oddzielnie. Średnia ocen

z zagadnień po zaokrągleniu jest ostateczną oceną z przedmiotu.

Lektury podstawowe:

- Dmitrij Lichaczow, Zаметки о русском, rozdz. Просторы и пространство, Природа и доброта;
- Jeszczio o dobrocie; Russkaja priroda i russkij charakter, proponowane wydanie: Moskwa 1984.
- Jurij Łotman, Символка Петербурга и проблемы семиотики города;
- Otwuki koncepcii „Moskwa - tritij Rim” w ideologii Pietra Pierwogo, proponowane wydanie: Istorija i tipologija russkoj kultury, St. Petersburg 2002.
- Andriej Siniawskij, Iwan-durak. Oczerk russkoj narodnoj wiery, rozdz. Iwan-durak, Zagowory i zaklinanija, Kołduny i znachari, Mat'-syra zemlia i Bogomatier' proponowane wydanie: Moskwa 2001.
- Władimir Propp, Morfologia bajki, Warszawa 1976.

Lektury uzupełniające:

Uwagi: